

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
Д Е П У Т А Т Ы

Д Е П У Т А Т
МАЖИЛИСА ПАРЛАМЕНТА
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

010000, Нұр-Сұлтан, Парламент Мәжілісі
20 __ ЖЫЛҒЫ « __ » _____
№ _____

010000, Нур-Султан, Мажилис Парламента
« __ » _____ 20 __ года

2021 жылғы 21 сәуірде жарияланды

Қазақстан Республикасы
Жоғарғы Сотының Төрағасы
Ж.Қ. Асановқа

Қазақстан Республикасы
Қаржы министріне
Е.Қ. Жамаубаевқа

Депутаттық сауал!

**Құрметті Жақып Қажманұлы!
Құрметті Ерұлан Кенжебекұлы!**

Салық заңнамасының және камералдық бақылау мәселелері бойынша Жоғарғы Соттың өзектендірілмеген нормативтік қаулысының қайшылықтары мен олқылықтарына байланысты кәсіпкерлік субъектілерінің жеке меншік құқығына конституциялық құқықтарының ұзақ уақыт бұзылуы депутаттық сауалдың себебі болып табылады.

Екі ай бұрын Қарағанды облысы кәсіпкерлерінің үлкен тобы Фэйсбук парақшаларынан Мемлекет басшысының атына салық органдары тарапынан әділетсіздік, жұмысты тоқтатуға алып келген камералдық бақылау қорытындылары бойынша шоттарды жаппай бұғаттау туралы ашық бейнеөтініш жолдады.

Олардың барлығы жоғары қосылған құнды, жұмыс орындарының едәуір санын құратын және тұтастай алғанда мемлекеттік бюджет кірістерінің үлес салмағына әсер ететін өндірістік, құрылыс кәсіпорындары саласынан.

Біз қалыптасқан жағдайға БАҚ-тағы жарияланымдардан, Жоғарғы Соттың сот актілерінен, ғылыми мақалалардан және т.б. сот қоғамдастығымен бірлесіп талдау жүргіздік. Салық органдары салық кодексінің нормаларына, атап

айтқанда камералдық бақылау жүргізу тәртібін регламенттейтін 94, 96-баптарға сәйкес әрекет ететіні анықталды.

Бақылаудың осы түрінің жақсы мақсатына қарамастан, оның процедуралық сәттері айтарлықтай жетілдіруді қажет етеді, өйткені іс жүзінде заңдағы олқылықтар бүкіл ел бойынша адал салық төлеушілерге үлкен проблемалар туғызады.

Қазір Салық кодексінің 96-бабына сәйкес камералдық бақылау қорытындысы бойынша тәуекел дәрежесі жоғары бұзушылықтар анықталған кезде Мемлекеттік кірістер органы салық төлеушіге хабарлама жібереді. Бұл жерде бірден ескертеміз, бұзушылықтардың тәуекел дәрежесі бойынша анықтау 01.01.2019 жылдан бастап күшін жойды.

Мәселелер кәсіпкер бақылау нәтижелерімен келіспеген кезде басталады. Заң бойынша салық төлеуші өзінің түсіндірмелерін хабарлама шығарған салық органына жіберуге немесе хабарламаға жоғары тұрған салық органына не сотқа шағым жасауға құқылы. Алайда, іс жүзінде бәрі оңай емес.

Кодекстің 96-бабы Мемлекеттік кіріс органдарына салық төлеушінің түсініктемелерін қабылдамауға және хабарламаны орындалмаған деп тану туралы шешім шығаруға мүмкіндік береді. Банк шоттарындағы операциялар дереу шектеледі. Тәжірибе көрсеткендей, салық органдары негізінен осындай шешімдер қабылдайды. Бұл ретте шешімдер қабылдау процесі заңнамалық тұрғыдан ашылмаған, ашықтық жоқ, бұл жоғары сыбайлас коррупциогендік факторы болып табылады. Мұнда рейдерлік үшін тікелей ойық бар!

Салық төлеушілердің шағымдары бойынша шешім қабылдағанға дейін шоттарды бұғаттайтын жағдайлар жиі кездеседі, өйткені Салық кодексінің 96-бабы бұған мүмкіндік береді. Сонымен бірге, мемлекеттік кірістер органының хабарламасы салық міндеттемесі шынымен орын алады дегенді білдірмейді.

Сонымен қатар, Салық кодексінің 96-бабы 3-тармағының редакциясы салық төлеушіге бірқатар жағдайлар бойынша қандай да бір түсініктеме беруге тыйым салады.

Тәжірибе көрсеткендей, кәсіпкерлердің жоғары тұрған салық органдарына шешімдерге шағымдануы да тиімді емес. Олар төменгі позицияға ие болады.

Сотқа жүгіну да күтілетін қорғауды әкелмейді, өйткені сот қалыптасқан практика бойынша шағымды тек рәсімдік бұзушылықтар шеңберінде қарайды.

Нәтижесінде, бәрі салық төлеушінің олармен келісетініне немесе келіспейтініне қарамастан, камералдық бақылау нәтижелері бойынша анықталған бұзушылықтарды жоюына дейін азаяды. Немесе екінші нұсқа-банкrott болу!

Сондай-ақ, ескі Салық кодексінің негізінде әзірленген Жоғарғы соттың 2017 жылғы 29 маусымдағы №4 «Салық заңнамасын қолданудың сот практикасы туралы» қолданыстағы нормативтік қаулысы әлі күнге дейін жаңа Кодекске сәйкес келтірілмегеніне, ал соттар оны практикада әлі де қолдануды жалғастырып келе жатқанына назар аударамыз. Бұл кәсіпкерлердің наразылығының жаңа толқынын және салық ісін жүргізу санының артуын тудырады.

Осы мысал Мемлекет басшысының бизнесті "таза парақтан" әкімшілендіру тетігін әзірлеу туралы Жолдауында берілген тапсырмасының өзектілігін айқын көрсетеді.

Баяндалғанды ескере отырып, Қаржы министрлігіне мыналарды ұсынамыз:

Бірінші. Бұзушылықтарды тәуекел дәрежесі бойынша жатқызу тәртібін регламенттеу. Тәуекелдің жоғары, орташа және болмашы дәрежесінің толық тұжырымын беру.

Екінші. Салық төлеушіге кез-келген кезеңде түсініктеме беру құқығын беру. Салық органдарының түсініктеме қабылдау немесе одан бас тарту туралы шешім қабылдау процесінің нақты тетігін әзірлеу.

Үшінші. Салық органдарының Қазақстан Республикасы Конституциясының 6 және 39-баптарында кепілдік берілген мемлекеттік және жеке меншікті тең қорғаудың конституциялық қағидатын бұзушы ретінде салық төлеушілердің банк шоттары бойынша шығыс операцияларын тоқтата тұру туралы шешім қабылдау құқығын айқындайтын Салық кодексінің 96-бабының 4-тармағы және 6-тармағы алып тасталсын.

Төртінші. Жоғарғы Сотқа 2017 жылғы 29 маусымдағы №4 нормативтік қаулыға түзету енгізу.

Жауапты заңмен белгіленген мерзімде ұсынуды сұраймыз.

Құрметпен,

**Парламент Мәжілісінің депутаттары,
«Nur Otan» партиясы
фракциясының мүшелері**

Г. Бижанова

А. Қожахметов

А. Рау

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
Д Е П У Т А Т Ы

Д Е П У Т А Т
МАЖИЛИСА ПАРЛАМЕНТА
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

010000, Нұр-Сұлтан, Парламент Мәжілісі
20 __ ЖЫЛҒЫ «__» _____
№ _____

010000, Нур-Султан, Мажилис Парламента
«__» _____ 20 __ года

Оглашен 21 апреля 2021 года

**Председателю Верховного Суда
Республики Казахстан
Асанову Ж.К.**

**Министру финансов
Республики Казахстан
Жамаубаеву Е.К.**

Депутатский запрос!

**Уважаемый Жакип Кажманович!
Уважаемый Ерулан Кенжебекович!**

Поводом для депутатского запроса является длительное нарушение конституционных прав субъектов предпринимательства на право частной собственности в связи с коллизиями и пробелами налогового законодательства и не актуализированного Нормативного постановления Верховного суда по вопросам камерального контроля.

Два месяца назад большая группа предпринимателей Карагандинской области, со страниц Фэйсбука обратилась с открытым видеообращением на имя Главы государства о несправедливости со стороны налоговых органов, массовой блокировке счетов по итогам камерального контроля, приведших к остановке работ.

Все они из сферы производственных, строительных предприятий, создающих высокую добавленную стоимость, значительное количество рабочих мест и в целом влияющие на удельный вес в доходах госбюджета.

Нами проведен анализ сложившейся ситуации из публикаций в СМИ, судебных актов Верховного Суда, научных статей и др. совместно с судебским сообществом. Установлено, что налоговые органы действуют в соответствии с

нормами Налогового кодекса, а именно статьями 94, 96 регламентирующими порядок проведения камерального контроля.

Несмотря на благую цель названного вида контроля, его процедурные моменты нуждаются в существенной доработке, так как на практике пробелы права создают огромные проблемы добросовестным налогоплательщикам по всей стране.

Сейчас, в соответствии со статьей 96 Налогового кодекса по итогам камерального контроля при выявлении нарушений с высокой степенью риска орган госдоходов направляет налогоплательщику уведомление. Здесь сразу отметим, что определение по степени риска нарушений утратило силу с 01.01.2019 года.

Проблемы начинаются, когда предприниматель не согласен с итогами контроля. По закону налогоплательщик вправе направить свои пояснения в налоговый орган, вынесший уведомление, или обжаловать уведомление в вышестоящий налоговый орган либо в суд. Однако, на практике не так все просто.

Статья 96 Кодекса позволяет органам госдоходов не принять пояснения налогоплательщика и вынести решение о признании уведомления неисполненным. Сразу же ограничиваются операции на банковских счетах. Практика показывает, что налоговые органы в основном выносят именно такие решения. При этом процесс принятия решений законодательно не раскрыт, нет прозрачности, что является высоким коррупциогенным фактором. Здесь прямая лазейка для рейдерства!

Нередки случаи, когда налогоплательщикам блокируют счета даже раньше, чем они получают решения по своим жалобам, так как статья 96 Налогового кодекса это позволяет. При этом уведомление органа госдоходов совсем не значит, что налоговое обязательство действительно имеет место быть.

Более того, редакция пункта 3 статьи 96 Налогового кодекса запрещает налогоплательщику давать какие-либо пояснения по ряду случаев.

Практика показала, что обжалование предпринимателями решений в вышестоящие налоговые органы также не эффективна. Они, как правило, занимают позицию нижестоящих

Обращение в суд также не приносит ожидаемой защиты, так как суд по сложившейся практике рассматривает жалобу только в рамках процедурных нарушений.

В итоге, все сводится к тому, чтобы налогоплательщик устранил нарушения, выявленные по итогам камерального контроля, вне зависимости от того, согласен он с ними или нет. Либо второй вариант-банкротство!

Также обращаем внимание, что действующее нормативное постановление Верховного суда от 29 июня 2017 года №4 «О судебной практике применения налогового законодательства», разработанное на основании старого Налогового кодекса, до сих пор не приведено в соответствие с новым кодексом, а суды на практике все еще продолжают его применять. И это вызывает новый шквал

недовольства предпринимателей, и увеличение количества налоговых разбирательств.

Настоящий пример как нельзя ярко показывает актуальность поручения Главы государства, данного в Послании о разработке механизма администрирования бизнеса «с чистого листа»

Учитывая изложенное предлагаем Министерству финансов следующее:

Первое. Регламентировать порядок отнесения нарушений по степени риска. Дать исчерпывающую формулировку высокой, средней и незначительной степени риска.

Второе. Дать право налогоплательщику предоставлять пояснения на любом этапе. Разработать четкий механизм процесса вынесения решения налоговыми органами о принятии пояснения либо его отказе.

Третье. Исключить пункт 4 и пункт 6 ст. 96 Налогового кодекса, определяющих право налоговых органов принять решение о приостановлении расходных операций по банковским счетам налогоплательщиков, как нарушающих конституционный принцип равной защиты государственной и частной собственности, гарантированный статьями 6 и 39 Конституции Республики Казахстан.

Четвертое. Верховному суду провести корректировку Нормативного постановления от 29 июня 2017 года №4.

Ответ просим предоставить в установленный законом срок.

С уважением,

**Депутаты Мажилиса Парламента
Республики Казахстан,
члены Фракции партии «Нұр Отан»**

Г. Бижанова

А. Кожаметов

А. Рау